

2. neděle po Narození Páně

Připravte si předem cestu... namalujte ji nebo poskládejte například z kamínek, tak aby na ni svítila svíčka, kterou budete mít zapálenou na stole při bohoslužbě.

Je vhodné zazpívat nějakou píseň, koledu z kancionálu nebo vánoční píseň například z Hosany, místa jsou označeny modrým textem Píseň

Píseň

Vstupní antifona - Mdr 18,14-15 (v. Žl 93)

(Předsedající): Když hluboké ticho všechno objímalo a noc ve svém běhu k polovině došla, tvé všemocné slovo, Bože, sestoupilo z královského trůnu z nebe.

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

(O)statní: Amen

(V)šichni: Smiluj se nad námi, Pane.

Hřešili jsme proti tobě.

Ukaž nám, Pane, své milosrdenství.

A dej nám svou spásu.

Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože, odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného. Amen.

Vstupní modlitba

P: Všemohoucí, věčný Bože,

ty osvěcuješ všechny, kdo v tebe věří;

ukaž své světlo všem národům

a celý svět naplň svou slávou.

Prosíme o to skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána, neboť on s tebou v jednotě Ducha Svatého žije a kraluje po všechny věky věků. Amen

1. čtení - Sir 24,1-4.12-16 (řec. 1-2.8-12) - přečte někdo z Vás

Čtení z knihy Sirachovcovy.

Moudrost se sama chválí a slaví uprostřed svého lidu. Otvírá svá ústa ve shromáždění Nejvyššího a velebí se před jeho zástupy: Tvůrce veškerenstva mi dal rozkaz, můj stvořitel mi poručil vztyčit stan. Řekl mi: "Usad' se v Jakobovi, v Izraeli měj své dědictví!" Před věky na počátku mě stvořil, až na věky být nepřestanu. Před ním ve svatostánku jsem konala svou službu a pak na Siónu jsem obdržela sídlo. Usadil mě v městě, které miloval jako mě, v Jeruzalémě vykonávám svou moc. V lidu plném slávy jsem zapustila kořeny, v Pánově údělu, v jeho dědictví.

Mezizpěv - Žl 147,12-13.14-15.19-20

Žalm někdo přečte, ostatní odpovídají:

Odpověď: Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. **Nebo:** Aleluja.

Jeruzaléme, oslavuj Hospodina,

chval svého Boha, Sióně,

že zpevnil závory tvých bran,

požehnal tvým synům v tobě.

Zjednal tvému území pokoj

a sytí tě jadrnou pšenicí.

Sesílá svůj rozkaz na zemi,

rychle běží jeho slovo.

Oznámil své slovo Jakobovi,

své zákony a přikázání Izraeli.

Tak nejednal se žádným národem:

nesdělil jim svá přikázání.

2. čtení - Ef 1,3-6.15-18 - přečte někdo z Vás

Druhé čtení můžete nebo nemusíte číst, dle věkového složení skupiny.

Čtení z listu svatého apoštola Pavla Efesanům.

Buď pochválen Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, on nás zahrnul z nebe rozmanitými duchovními dary, protože jsme spojeni s Kristem. Vždyť v něm si nás vyvolil ještě před stvořením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění v lásce, ze svého svobodného rozhodnutí nás předurčil, abychom byli přijati za jeho děti skrze Ježíše Krista. (To proto,) aby se vzdávala chvála jeho vznešené dobrotivosti, neboť skrze ni nás obdařil milostí ve svém milovaném (Synu). Slyšel jsem, jak věříte v Pána Ježíše a jakou lásku projevujete všem křesťanům, a proto nepřestávám za vás děkovat, když na vás vzpomínám ve svých modlitbách, aby vám Bůh našeho Pána Ježíše Krista, Otec slávy, udělil dar moudře věci chápat a jejich smysl odhalovat, (takže budete moci mít) o něm správné poznání. On ať osvítl vaše srdce, abyste pochopili, jaká je naděje těch, které povolal, jaké poklady slávy (skrývá) křesťanům jeho dědictví.

Píseň

Zpěv před evangeliem - srov. 1 Tim 3,16

P: Aleluja. Sláva tobě, Kriste, tys byl hlásán pohanům, sláva tobě, Kriste, tys došel víry ve světě. Aleluja.

Evangelium - Jan 1,1-18 - přečte někdo z Vás

Začátek svatého evangelia podle Jana.

Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo byl Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest. V něm byl život a ten život byl světlem lidí. To světlo svítí v temnotě a temnota ho nepohltila. Byl člověk poslaný od Boha, jmenoval se Jan. Přišel jako svědek, aby svědčil o tom světle, aby všichni uvěřili skrze něho. On sám nebyl tím světlem, měl jen svědčit o tom světle. Bylo světlo pravé, které osvětluje každého člověka; to přicházelo na svět. Na světě bylo a svět povstal skrze ně, ale svět ho nepoznal. Do vlastního přišel, ale vlastní ho nepřijali. Všem, kdo ho přijali, dal moc stát se Božími dětmi, těm, kdo věří v jeho jméno, kdo se zrodili ne z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, ale z Boha. A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Viděli jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy. Jan o něm vydával svědectví a volal: "To je ten, o kterém jsem řekl: 'Ten, který přijde po mně, má větší důstojnost, neboť byl dříve než já.'" Všichni jsme dostali z jeho plnosti, a to milost za milostí. Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda přišly skrze Ježíše Krista. Boha nikdo nikdy neviděl. Jednorozený Syn, který spočívá v náručí Otcově, ten (o něm) podal zprávu.

Pokud jsou přítomny děti, je možné místo přečtení zamyšlení bavit se například o některých tématech:

- **síla slova: kdy slovo může ublížit nebo naopak pomoci**
- **jak někomu může "posvítit" slovo na cestu, ukázat mu cestu cestu**

Zamyšlení - přečte někdo z Vás:

Možná Vás hned po přečtení textu napadlo, že termín „slovo“ je něčím jiným, než jak ho dnes chápeme. V textu je napsáno s velkým písmenem, ale to asi nebude jediná odlišnost. Co tedy tento termín označuje? Všimněme si, že tento termín je hned v prvním verši třikrát vyjmenován. V hebrejské tradici, ve které byl tento text napsán, se to nejdůležitější kladlo na začátek textu a pokud se nějaké slovo opakuje, je tím zdůrazněn jeho význam. Jakoby ho pisatel chtěl vyzdvihnout a čtenáře upozornit, že toto je klíč k celému textu. K evangeliu, jehož obsahem je zjevení Slova ve světě. Ve světě, který víc miluje tmu než světlo.

Jan ve svém prologu spojuje dva světy. Svět řecké filozofie a hebrejský svět a zároveň obojí v jiném světle, z jiného úhlu pohledu. Obojí se pokusím v následujících řádcích vysvětlit. Prolog začíná: „*Na počátku bylo slovo, to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh. ... Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.*“ Pro nás asi neuchopitelné slovní spojení. Slovo se stalo tělem. Evangelium bylo původně napsáno v řeckém jazyce, kde je užit termín: *Logos*, který máme přeložen jako *slovo*. Význam tohoto slova je však výrazně širší – může to být: symbol božské stvořitelství, [1] vyšší řád, ale i smysl, smysluplný řád, zákon, zákonitost, princip, pojem, definice, myšlenka. Zkusme si tyto významy dosadit do textu Janova evangelia, místo termínu „slovo“: *Na počátku byl smysl, tento smysl byl u Boha, tento smysl byl Bůh.... Smysl se stal tělem a přebýval mezi námi...* nebo: *Na počátku byl zákon, tento zákon byl u Boha, tento zákon byl Bůh... zákon se stal tělem a přebýval mezi námi...* atd.

Termín *logos* byl poměrně hodně používán právě v antické filozofii. Herakleitos používá termín *logos* v mn.č. – v následujícím textu (zlomek B1):

Vůči řeči, která zavazuje - vždy - nechápající jsou lidé,

jak předtím než ji slyšeli,

tak poté, co uslyší prvně.

Ačkoliv se všechno děje podle této řeči,

podobají se nezkušeným,

když zakoušejí taková slova i díla,

jaká já vykládám,

Lidé zmiňovaní v těchto Herakleitových verších pravděpodobně slyší, ale ta slova nechápou. Zmiňovaná řeč je závazná, je důležitá a lidé jsou nechápaví. Řeč je pro ně nesrozumitelná, nechtějí ji chápat, nebo pro ně není důležitá? Slovo: „vždy“ vyjadřuje stav posluchačů - byli nechápaví, jsou nechápaví a budou nechápaví. Verš pokračuje: „jak předtím než ji slyšeli, tak poté, co uslyší prvně“. Zůstávají nezměněni onou řečí. Jsou stále stejní, a řeč na ně nemá vliv. To znamená, že za normálních okolností má řeč mít vliv, má ovlivňovat, odhalovat jak se věci dějí. Toto byl drobný exkurz do řecké filozofie, přibližně do 6.století př.n.l. Termín *logos* samozřejmě najdeme u více filozofů a ve více filozofických školách, např. stoikové jej pojali jako řetěz příčin, který určuje běh lidského života. Výše zmíněný text, je pro ilustraci.

Zmiňovaný klíčový řecký termín *logos* by v hebrejském světě Starého zákona zněl – *davar*. I v hebrejštině *davar* znamená jak slovo, tak i věc, záležitost a událost. Balabán píše: *Davar* je oslovení – dění – činění – skutkování.[2] Významově je však mnohem dynamičtější než náš výraz „slovo“ Hebrejský výraz znamená konkrétní, aktuální, aktivně živá věc. Ve Starém Zákoně se slovo děje. Jistě známe slovní obrat u proroků, kteří říkají: „Stalo se ke mně slovo Hospodinovo“. Čili slovo se děje. Opačně uchopeno dění a události mohou být chápány jako Boží slovo. Filozofování o *logu* bylo v Ježíšově době velmi živé. Filon Alexandrijský, který působil na počátku prvního století po Kr. napsal alegorický výklad prvních kapitol Bible. Božský *Logos* – výrok, slovo či myšlenka – je podle něho základním prostředkem božského působení na člověka a na svět. *Logos* určuje řád stvoření.[3]

Slovo je tedy něco co se děje, má v sobě sílu a je to tvůrčí moc, se kterou jsme seznámeni hned na prvních řádcích Bible – v knize Genesis, která hebrejsky nese název *B' rešit* – což znamená: „*Na počátku*“. Jan ve svém prologu přímo odkazuje na tuto knihu. Řecká mytologie uvádí na počátku souboje bohů a výsledkem tohoto zápasu je vznik světa. Biblická zpráva o stvoření podává jiný odkaz. Odkazuje právě na Slovo. Na Boží tvůrčí moc, která se děje formou slova. Člověka tvoří Bůh ke svému obrazu. A tak první, co má člověk udělat - pojmenovávat zvířata. Vytvářet slova a těmi slovy dotvořit svět. Bůh člověka zve, ke svému tvoření a také mu dává úkol vytvářet slova, pojmenovávat.

S Genesis je propojen Janův prolog. Bůh tvoří slovem. A nyní se slovo stává tělem. Jan navazuje na hebrejskou tradici – odkazuje však k novému počátku, který vnímá ve vtělení logu. Jedná se o Boží sebe-sdílení, to co Bůh chce říci, říká v osobě Ježíše. Bůh chtěl být pro člověka pochopitelný, chtěl, aby ho člověk vnímal a tak se stal člověkem. Díky tomuto vtělení Bůh mohl mluvit a konat „polidsku“, srozumitelně pro lidi. Nepřišel v přestrojení za člověka – jako král, který jde v přestrojení za chudáka, mezi prostý lid, vyzvědět co si o něm myslí. On se stal člověkem. Jak se to stalo, Jan nerozvádí. „Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.“ Co Ježíš konal a říkal je náplní všech evangelíí, i zmiňovaného Janova evangelia. Jan, svým prologem, chce na toto sdělení čtenáře připravit. Dává mu tedy klíč, k celé zvěsti.

A tak celé dějiny spásy jsou vlastně dějiny působení Božího slova. Bůh působí skrze své slovo hned na počátku, ve stvoření, pak v Tóře, prorocích a spisích. A nyní skrze Ježíše, který je vtěleným slovem. V dovětku se dovídáme o milosti a pravdě, které staly skrze Ježíše Krista a jsou nad Zákon (Tóru), kterou zprostředkoval Mojžíš.

V podobenství o rozséváči je rozséváno Slovo (Mr 4 a Lk 8). Z podobenství je zřejmé, že ne všichni jej přijmou, pochopí (ostatně podobně se o *Logu* vyjadřoval i zmiňovaný Herakleitos)

Ježíš nám zprostředkovává cestu k Bohu Otcí. Bůh nejdříve slovo mluví a pak ho vtěluje. Toto slovo je světlem. Světlem, které osvětluje, aby to, co je ve tmě, mohlo být viděno. Ježíš byl takovým světlem, které mělo pomoci člověku prozívat. Vidět svět a Boha z jiné perspektivy (*Jan 8,12 Ježíš k nim opět promluvil a řekl: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“*). Ježíš je zdrojem světla a života. Vše výše uvedené dává nový význam textu ze Žalmu 119,105, kde se píše: „**Světlem pro mé nohy, je tvé slovo, osvětluje moji stezku.**“ (V hebr. je užit termín *davar*)

Text prologu Janova evangelia dává tedy SLOVU velký význam, slovy se svět děje, slova mají moc. Ne nadarmo bylo slovo spojováno s výrazy jako je smysl, řád, zákon... Skrze slova se děje i náš svět – manželství, různé smlouvy a dohody se dějí prostřednictvím slov. Slova i dnes mají velkou moc. Pomocí slov se přibližujeme i oddalujeme druhému člověku. Pomocí slov žijeme s druhými lidmi. Slova vlastně stále utváří nás a náš svět. Co říkáme je důležité. A spojení slova a světla se jeví jako ideální. Do slov, která nás obklopují potřebujeme světlo, které nám pomůže se v záplavě slov vyznat a moudře mluvit. *Z vašich úst ať nevyjde ani jedno špatné slovo, ale vždy jen dobré, které by pomohlo, kde je třeba, a tak posluchačům přineslo milost. (Ef.4,29)* Přeji vám, v tento vánoční čas, aby světlo osvětlovalo vaši stezku, vaše dny a vaše životy. A tak s modlitbou končím, a prosím: „Nechť máme v následujícím roce ta správná slova a světlo, které nám realitu nasvítí z různých a nových úhlů.“

S přáním pokojné doby vánoční Petra Pospíšilová

Zdroje:

BALABÁN, Milan. Hebrejské člověkosloví. Praha: Herrmann, 1996.

BECKER, Udo, Slovník symbolů, Praha 2002, Portál, ISBN 80-7178-612-8.

KUBÁČ, Vladimír, Člověk před Boží tváří, Praha 2016, Vyšehrad, ISBN 978-80-7429-754-0.

KIRK, Geoffrey Stephen, RAVEN, John Earle a SCHOFIELD, Malcolm. Předsókratovští filosofové: kritické dějiny s vybranými texty. Přeložili Filip Karfík, Petr Kolev a Tomáš Vítek. 1. vydání. Praha: OIKOYMENH, 2004. 664 s. ISBN 80-7298-110-2.

PÍPAL, Blahoslav. Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu. Třetí vydání. Praha: Kalich, 1997. ISBN 80-7017-121-9.

PORSCH, Felix. Evangelium sv. Jana. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. Malý stuttgartský komentář. ISBN 80-7192-262-5.

POKORNÝ, Petr. Literární a teologický úvod do Nového zákona. Praha: Vyšehrad, 1993. ISBN 80-7021-052-4.

POKORNÝ, Petr. Řecké dědictví v Orientu: (Hélenismus v Egyptě a Sýrii). Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. Oikúmené. ISBN 80-85241-50-1.

SLÁMA, Petr. Tanu rabanan: antologie rabínské literatury. Praha: Vyšehrad, 2010. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-722-1.

<http://www.fysis.cz/Herakleitos/uvod.htm>

<http://www.famostsalvator.cz/kazani/151/2016-01-03>

[1] BECKER, Udo, Slovník symbolů, Praha 2002, Portál, ISBN 80-7178-612-8, S. 265

[2] BALABÁN, Milan. Hebrejské člověkosloví. Praha: Herrmann, 1996.

[3] POKORNÝ, Petr. Řecké dědictví v Orientu: (Hélenismus v Egyptě a Sýrii). Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1993. Oikúmené. ISBN 80-85241-50-1. S.164

Společné přímlyvy

P: Bože, ty jseš naším světlem na cestách našich životů, proto Ti předkládáme své prosby:

... vlastní prosby účastníků, odpovídáme například **Prosíme Tě, vyslyš nás.... apod.**

P: Svěřujeme Ti Bože všechny svoje prosby, i ty které jsme nevyslovili a s důvěrou k tobě voláme:

MODLITBA OTČE NÁŠ

Pozdravení pokoje

Pozdravme se pozdravením pokoje

Píseň

Závěr:

P: Pomáhej nám, Bože, ať nepromarníme veliké dary, které jsme od tebe přijali, a ať jsme světlem pro ostatní a vytrváme až do konce. Amen

P: Dobrořečme Pánu.

O. Bohu díky.

Píseň